

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başvuru Numarası : 2013/2394

Karar Tarihi : 25/3/2015

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör : Murat ŞEN

Başvurucu : Osman ERBİL

Vekili : Av. Asuman Esin ÖZBEY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, arkadaşları ile birlikte Aydınlik Gazetesi ve üyesi olduğu İşçi Partisinin bazı yöneticilerinin gözaltına alınmasını protesto etmek için ABD Büyükelçiliği önünde basın açıklaması yapmak istemelerinin engellenerek gözaltına alınması ve yasadışı gösteriye katılmak suçundan hapis cezasına mahkûm edilmesi nedeniyle kişi özgürlüğü ve güvenliği ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş, yargılanmanın yenilenmesi ve tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 4/4/2013 tarihinde Ankara 23. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 30/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 30/10/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına ve bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular 31/10/2014 tarihinde Adalet Bakanlığına (Bakanlık) bildirilmiştir. Adalet Bakanlığı, 27/11/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş, başvurucuya 11/12/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı 26/12/2014 tarihinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

8. İşçi Partisi üyesi olan başvuru, 23/8/2011 tarihinde İşçi Partisi ve Aydınlik Gazetesinin bazı yöneticilerinin gözaltına alınmasını protesto etmek amacıyla 24 kişilik bir grupla birlikte 24/8/2011 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Büyükelçiliğinin önüne gitmiştir. Grup, Aydınlik Gazetesi ve İşçi Partisine yönelik uygulamaların, baskıların ve bu kapsamda gözaltına alma işlemlerinin ABD kaynaklı politikalardan kaynaklandığından bahisle ABD Büyükelçiliğinin önünde basın açıklaması yaparak kamuoyunun dikkatini ABD yanlısı politikalara çekmeyi amaçlamıştır.

9. Grup basın açıklaması yapacağı sırada saat 15:35'de polis, protestonun yapıldığı yere intikal etmiştir.

10. 24/8/2011 tarihli Olay, Yakalama ve Muhafaza Altına Alma Tutanağı kapsamında polis olay yerine intikal ettiğinde içlerinde başvurunun da bulunduğu grubun "*Aydınlığa Özgürlük, Kahrolsun Faşist Diktatörlük, Aydınlik Susmayacak, Kahrolsun ABD İşbirlikçi AKP, Faşizme Geçit Yok Aydınlik Türkiye, Yurtseverlik Kalesi İşçi Partisi, Kahrolsun AKP Diktatörlüğü*" şeklinde slogan attıklarını ve gruptan bir kişinin kırmızı spreylere bolla ile elçilik duvarına "*Ergenek, Puşt Amerika, Hesap Soracağız, İşçi Partisi Susmayacak*" şeklinde yazı yazdığını tespit etmiştir.

11. Polis, grubun yaptığının yasadışı bir gösteri olduğu ve dağılması gerektiği, aksi takdirde haklarında yasal işlem uygulanacağı ikazında bulunmuştur. Saat 15:38'de ikaz tekrarlanmıştır. Bunun üzerine grupta bulunan iki kişi "*Biz istediğimiz yerde eylem yaparız. Kamun bize önceden izin almadan istediğimiz yerde eylem yapabilme hakkı veriyor, bu yüzden burada eylememize devam edeceğiz*" diyerek grubun dağılmaması yönünde telkinde bulunmuşlardır.

12. Başvurucunun iddiası çerçevesinde polis gruba 15:45'de müdahale etmiş ve anılan tutanağa göre 23 protestocu gözaltına alınmıştır. Bir protestocunun avukat olduğunun tespit edilmesi üzerine kimlik tespitinden sonra serbest bırakılmıştır.

13. Olay, yakalama ve muhafaza altına alma tutanağı kapsamında gözaltına alma esnasında grupta bulunan kişiler kolları ile birbirlerine kenetlenerek kendilerini yere atmış ve yakalama işlemi yapan polislerle tekme atarak itmeye çalışmışlardır.

14. Başvuru ertesi gün 25/8/2011 tarih ve saat 11:25'e kadar gözaltında tutulmuştur. Daha sonra başvuru Ankara Adliyesine götürülmüş ve Cumhuriyet savcılığınca serbest bırakılmıştır.

15. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 22/9/2011 tarih ve E.2011/578 sayılı iddianamesi ile başvuru ve diğer basın açıklamasına katılan kişiler hakkında 6/10/1983 tarih ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 28. maddesi uyarınca cezalandırılmaları talebiyle Ankara 23. Asliye Ceza Mahkemesine kamu davası açılmıştır.

16. Mahkemenin 3/4/2012 tarihli duruşmasında, basın açıklaması yapanlara dağılması gerektiğini bildiren emniyet amirinin tanık olarak beyanı alınmıştır. Emniyet amiri beyanında basın açıklamasına katılan sanıkların herhangi bir şekilde olay sırasında mukavemet göstermediklerini ve zor kullanmadıklarını, sadece yakalama yapılırken

birbirleriyle zincir oluşturarak işlem yapılmasını engellediklerini ve çevik kuvvete herhangi bir saldırılarını görmediğini belirtmiştir.

17. Mahkeme, 11/1/2012 tarih ve E.2011/656, K.2012/1211 sayılı kararı ile başvuru ve diğer sanıkların eylemlerine uyan 2911 sayılı Kanun'un 32. maddesinin birinci fıkrası uyarınca neticeten beş ay hapis cezasına hükmetmiş ve adli sicil kaydına göre daha önceden kasıtlı bir suçtan mahkûm edilmemiş olması, eylem nedeniyle somut bir zararının ortaya çıkmaması, başvurusunun kişilik özellikleri, duruşmadaki tutum ve davranışları gözetilerek hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir.

18. Mahkemenin gerekçesi şöyledir:

"Suç tarihinde sanıkların Atatürk Bulvarı üzerinde bulunan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yakın olan ABD Büyükelçiliği önünde gösteri yaptıkları, 2911 sayılı Kanun'un 10. maddesi gereğince en az 48 saat önce toplantı yapılacağına Valiliğe bildirilmesi gerektiği halde böyle bir bildirim yapılmadığı, ayrıca aynı yasanın 22/1. Maddesi gereğince TBMM'ye 1 kilometreden daha yakın olan yerlerde toplantı ve gösteri yürüyüşü yapıldığı, emniyet birimlerinin sanıkları toplantıya sona erdirip dağılmaları konusunda ikaz etmelerine rağmen sanıkların kendiliğinden toplantıya son vermedikleri, Çevik Kuvvetin zor kullanarak gösteriyi dağıttığı, sanıkların dağılmamak için zincir oluşturdıkları, böylece tüm sanıkların üzerine atılı suçu işledikleri, mahkememizce sabit görülmüş ve aşağıdaki hüküm kurulmuştur."

19. Anılan karara başvurusunun itirazı, Ankara 8. Ağır Ceza Mahkemesinin 26/11/2012 tarih ve 2012/1037 Değişik İş sayılı kararı ile reddedilmiştir. Karar başvurusuya 5/3/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

20. Başvuru, 4/4/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

21. 2911 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, önceden izin almaksızın, bu Kanun hükümlerine göre silahsız ve saldırısız olarak kamunların suç saymadığı belirli amaçlarla toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir."

22. Aynı Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrası şöyledir

"(Değişik fıkra: 3/8/2002 tarih ve 4771 sayılı Kanun'un 5. md.) Toplantı yapılabilmesi için, düzenleme kurulu üyelerinin tamamının imzalayacakları bir bildirim, toplantının yapılmasından en az kırksekiz saat önce ve çalışma saatleri içinde, toplantının yapılacağı yerin bağlı bulunduğu valilik veya kaymakamlığa verilir."

23. Aynı Kanun'un 22. maddesi şöyledir:

"Genel yollar ile parklarda, mabetlerde, kamu hizmeti görülen bina ve tesislerde ve bunların eklentilerinde ve Türkiye Büyük Millet Meclisine bir kilometre uzaklıktaki alan içinde toplantı yapılamaz ve şehirlerarası karayollarında gösteri yürüyüşleri düzenlenemez."

Genel meydanlardaki toplantılarda, halkın ve ulaşım araçlarının gelip geçmesini sağlamak üzere valilik ve kaymakamlıklarca yapılacak düzenlemelere uyulması zorunludur."

24. Aynı Kanun'un 23. maddesi şöyledir:

"a) 9 ve 10 uncu madde hükümlerine uygun biçimde bildirim verilmeden veya toplantı veya yürüyüş için belirtilen gün ve saatten önce veya sonra;

...

e) 20 nci maddedeki yöntem ve şartlara ve 22 nci maddedeki yasak ve önlemlere uyulmaksızın,

.... Yapılan toplantılar veya gösteri yürüyüşleri Kanuna aykırı sayılır."

25. Aynı Kanun'un 32. maddesi şöyledir:

"(Değişik madde: 22/7/2010 tarih ve 6008 sayılı Kanun'un 1.md.) Kanuna aykırı toplantı veya gösteri yürüyüşlerine katılanlar, ihtar ve zor kullanmaya rağmen dağılmamakta ısrar ederlerse, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçu, toplantı ve gösteri yürüyüşünü tertip edenlerin işlemesi halinde, bu fıkra hükmüne göre verilecek ceza yarı oranında artırılarak hükmolunur.

İhtara ve zor kullanmaya rağmen kolluk görevlilerine karşı cebir veya tehdit kullanılarak direnilmesi halinde, ayrıca 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 265 inci maddesinde tanımlanan suçtan dolayı da cezaya hükmolunur.

23 üncü maddede yazılı hallerden biri gerçekleşmeden veya 24 üncü madde hükmü yerine getirilmeden yetki sınırı aşılarak toplantı veya gösteri yürüyüşlerinin dağıtılması halinde, yukarıdaki fıkralarda yazılı fiilleri işleyenlere verilecek cezalar, dörtte bire kadar indirilerek uygulanabileceği gibi, ceza vermekten de vazgeçilebilir."

26. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesi şöyledir:

"...

(5) (Ek fıkra: 6/12/2006 tarih ve 5560 sayılı Kanun'un 23.md) Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl* veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade eder.

(6) (Ek fıkra: 6/12/2006 - 5560 S.K.23.md) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için;

a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması,

b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması,

c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi,

gerekir. (Ek cümle: 22/7/2010-6008 S.K/7.md.) Sanığın kabul etmemesi hâlinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmez.

(7) (Ek fıkra:06/12/2006 - 5560 S.K.23.md) Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez.

(8) (Ek fıkra: 6/12/2006 - 5560 S.K.23.md) Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur. (Ek cümle: 18/06/2014-6545 S.K./72. md) Denetim süresi içinde, kişi hakkında kasıtlı bir suç nedeniyle bir daha hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez.

...

(10) (Ek fıkra: 6/12/2006 - 5560 S.K.23.md) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir.

(11) (Ek fıkra: 6/12/2006 - 5560 S.K.23.md) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklar. Ancak mahkeme, kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı halinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

27. Mahkemenin 25/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurunun 4/4/2013 tarih ve 2013/2394 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

28. Başvurucu, Aydınlik Gazetesi ve üyesi olduğu İşçi Partisinin bazı yöneticilerinin gözetilmesine alınmasını protesto etmek için ABD Büyükelçiliği önünde toplandıklarını, basın açıklaması yapılacağı sırada polisin gruptan daha çok sayıda kuvvet ile olay yerine geldiğini, çok kısa süre içinde polisin müdahale ederek grubu dağıtıp herkesi gözetilmesine aldığını, gözetilme haksız yere hiçbir yasal dayanak olmadan 13 saat tutulduğunu, hakkında açılan kamu davası sonunda hapis cezası aldığını ancak hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiğini, grubun barışçıl amaçlarla bir araya geldiğini, polise karşı saldırı olmadığını, bu şekilde barışçıl bir toplantı yapmalarının engellendiğini, toplantı öncesi bildirim sisteminin kabul edilmesinin haklarının kullanımına gizli bir engel oluşturduğunu belirterek Anayasa'nın 11., 12., 13., 25., 26., 34., 36., 38.ve 90. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş, yargılamanın yenilenmesi ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

29. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp, olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuru dilekçesinde Anayasa'nın 11., 12., 13., 25., 26., 34., 36., 38.ve 90. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiği ileri sürülmüş ise de başvurunun iddiaları, keyfi olarak yasal dayanağı olmaksızın gözetilmesine alınmasına ve basın açıklaması yapmasının engellenerek hakkında açılan kamu davası sonucunda hapis cezasına mahkûm edilmesine ilişkindir.

30. Başvurucunun gözaltına ilişkin iddiaları Anayasa'nın 19. maddesinde tanımlanan kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı çerçevesinde değerlendirilmiştir.

31. Başvurucu ve arkadaşlarının basın açıklaması yapmalarına izin verilmemesi ve bu sebeple 2911 sayılı Kanun gereğince mahkûmiyetlerine karar verilmesinin Anayasa'nın 25., 26. ve 34. maddelerinde tanımlanan ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını ihlal ettiğine dair iddiaları, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının özerk durumu ve amaçlarından birinin ifade özgürlüğünü korumak olduğu, başvuru konusu olayda ifade özgürlüğüne ilişkin iddiaların tamamen toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkından ayrılmasının mümkün olmadığı ve başvurunun münhasır kapsamı gözetildiğinde başvurunun ifade özgürlüğü ışığında Anayasa'nın 34. maddesinde düzenlenen toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkının İhlali İddiası

32. Başvurucu, 24/8/2011-25/8/2011 tarihleri arasında keyfi olarak ve yasal dayanağı olmaksızın gözaltına alındığını, 13 saat gözaltında tutulduğunu belirterek Anayasa'nın 19. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

33. Bakanlık, başvurunun kabul edilebilirliğine dair herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Öte yandan başvurucuya uygulanan gözaltı tedbirinin somut olayda yasal olarak uygulanabileceği ve gözaltı sürecinde yasal koşullara ve süresine uyulduğu belirtilmiştir.

34. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

35. Bu hüküm gereğince Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler. Dolayısıyla Mahkeme'nin zaman bakımından yetkisi ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ilişkin bu düzenleme karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/832, 12/2/2013, § 14).

36. Somut olayda başvuru, isnat edilen suçlar kapsamında 24/8/2011 tarihinde gözaltına alınmış ve 25/8/2011 tarihinde serbest bırakılmıştır. Başvurucunun hakkında verilen mahkûmiyet kararı ile ilgili şikâyetten ayrı olarak ileri sürdüğü ihlal iddiasının dayanağı olan gözaltı süreci 25/8/2011 tarihinde serbest bırakma kararıyla sona ermiştir.

37. Açıklanan nedenlerle, başvurunun keyfi ve yasal bir dayanağı olmaksızın gözaltına alındığı ve 13 saat süre ile kişi özgürlüğünden alıkonulduğu şikâyetinin Anayasa Mahkemesinin yetkisinin başlamasından önce gerçekleştiği ve sona erdiği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının *"zaman bakımından yetkisizlik"* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlali İddiası

38. Bakanlık görüşünde, bireysel başvurunun kabul edilebilirliğine ilişkin bir değerlendirmede bulunulmamıştır

39. Başvurucunun Anayasa'nın 34. maddesinde düzenlenen toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurusunun, açıkça dayanaktan yoksun olmadığından ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de görülmediğinden kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

40. Anayasa'nın 34. maddesi şöyledir:

“Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.”

41. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 11. maddesi şöyledir:

“1. Herkes barışçıl olarak toplanma ve dernek kurma hakkına sahiptir. ...

2. Bu hakların kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplum içinde ulusal güvenliğin, kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olanlar dışındaki sınırlamalara tabi tutulamaz. Bu madde, silahlı kuvvetler, kolluk kuvvetleri veya devlet idaresi mensuplarıncı yukarıda anılan haklarını kullanılmasına meşru sınırlamalar getirilmesine engel değildir.”

42. Başvurucu, Aydınlik Gazetesi ve üyesi olduğu İşçi Partisinin bazı yöneticilerinin gözetimine alınmasını protesto etmek için ABD Büyükelçiliği önünde toplandıklarını, basın açıklaması yapılacağı sırada polislin gruptan daha çok sayıda kuvvet ile olay yerine geldiğini çok kısa süre içinde polislin müdahale ederek grubu dağıtıp gözetimine aldığını, 2911 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan hakkında açılan kamu davası sonunda hapis cezası aldığını ancak hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiğini, grubun barışçıl amaçlarla bir araya geldiğini, polise karşı saldırı olmadığını, bu şekilde barışçıl bir toplantı yapmalarının engellendiğini, toplantı öncesi bildirim sisteminin kabul edilmesinin haklarının kullanımına gizli bir engel oluşturduğunu belirterek toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür

43. Bakanlık, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM), Sözleşme'nin 11. maddesi kapsamındaki içtihatlarına atıfta bulunmuş ve başvurusunun da içinde bulunduğu eylemin 2911 sayılı Kanun gereğince yasadışı bir eylem olduğunun mahkeme tarafından tespit edildiğini, bu durumda kolluğun müdahalesinin yasal bir zemine dayandığını ve müdahalenin amacının kamu düzeninin ve ulusal güvenliğin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi olduğunu belirtmiştir.

44. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı, anılan görüşte belirtilen AIHM kararlarının kendi iddialarını destekler mahiyette olduğunu, basın açıklaması için bir araya gelmelerinin barışçıl olup polisin daha hoşgörülü davranması gerektiğini ve beş ay hapis cezasına mahkûmiyetinin Sözleşme'nin 11. maddesini ihlal ettiğini beyan etmiştir.

a. Genel İlkeler

45. Anayasa'nın 34. maddesinde düzenlenen toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı bireylerin ortak fikirlerini birlikte savunmak ve başkalarına duyurmak için bir araya gelebilme imkânını korumayı amaçlamaktadır. Dolayısıyla bu hak, Anayasa'nın 25. ve 26. maddelerinde düzenlenen ifade özgürlüğünün özel bir biçimidir. İfade özgürlüğünün demokratik ve çoğulcu bir toplumdaki önemi, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı için de geçerlidir. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı çoğulcu demokrasilerin gelişmesinde elzem olan farklı düşüncelerin ortaya çıkması, korunması ve yayılmasını güvence altına almaktadır. Bu kapsamda, kendine özgü özerk işlevine ve uygulama alanına rağmen, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmelidir ve dolayısıyla ifade özgürlüğünün siyasi ve kamu yararını ilgilendiren konularda sınırlandırılmasının daha dar kapsamda olması toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının uygulamasında da gözetilmelidir (bkz. *Öllinger/Avusturya*, B. No: 76900/01, 29/6/2006, § 38; *Ezelin/Fransa*, B. No: 11800/85, 26/4/1991, § 37). Bu sebeple demokratik bir toplumda temel haklardan biri olan bu hak dar yorumlanmamalıdır (bkz. *G./Federal Almanya*, B. No: 13079/87, 6/3/1989, § 256; *Rassemblement Jurassien Unité/İsviçre*, B. No: 8191/78, 10/10/1979, § 93).

46. Öte yandan, çoğulculuk, hoşgörü ve başkalarının düşünce ve inançlarına saygı duymak demokratik toplumun vazgeçilmez özelliklerindendir. Çoğulcu demokrasilerde, çoğunluğun fikrinin her durumda üstünlüğünün olduğu ileri sürülemeyeceği gibi azınlık veya muhalif fikirlerin korunması ve bunların ifade edilmesinin güvence altına alınması demokratik ilkelere saygının bir göstergesidir. Muhalif ve azınlıkta kalan fikirlerin, çoğunluğun fikirleri nazarında kısırtıcı veya rahatsız edici olması durumunda dahi korunarak güvence altına alınması çoğulculuğun, açık fikirliliğin, hoşgörünün ve demokratik bir toplumun gerekliliğidir (bkz. *Handyside/Birleşik Krallık*, B. No: 5493/72, 24/9/1976, § 49).

47. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ve ifade özgürlüğü, demokratik toplumunun en temel değerleri arasındadır. Demokrasinin özünde açık bir tartışma ortamıyla sorunları çözebilme gücü yer almaktadır. Şiddete teşvik ve demokrasinin ilkelerini ortadan kaldırma durumları dışında toplantı ve ifade özgürlüğünün ortadan kaldırılmasına yönelik önleyici nitelikli radikal tedbirler, yetkililerin eylemlerde kullanılan ifadeler ve bakış açılarını şaşırtıcı ve kabul edilemez olarak değerlendirdiği ya da eylemlerin yasadışı olduğu durumlarda dahi, demokrasiye zarar verir. Hukukun üstünlüğüne dayalı demokratik bir toplumda, mevcut düzene itiraz eden ve barışçıl yöntemlerle gerçekleştirilmesi savunulan siyasi fikirlerin, toplantı özgürlüğü ve diğer yasal araçlarla kendisini ifade edebilmesi imkânı sunulmalıdır (bkz. *Gün ve Diğerleri/Türkiye*, B.No: 8029/07, 18/6/2013, § 70; *Güneri ve diğerleri/Türkiye*, B.No: 42853/98, 43609/98 ve 44291/98, 12/7/2005, § 76).

48. Anayasa'nın 34. maddesi fikirlerin silahsız ve saldırısız, başka bir ifade ile barışçıl bir şekilde ortaya konulabilmesi için toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını güvence altına almıştır. Kolektif bir şekilde kullanılan bu hak, düşüncelerini ifade etmek isteyen kişilere şiddeti dışlayan yöntemlerle düşünceleri açıklama imkânı vermektedir. Şiddet kullanma niyetinde olan kişilerin katıldığı veya düzenlediği gösteriler barışçıl toplanma kavramı dışında kalmaktadır (bkz. *Stankov ve Birleşik Makedonya Örgütü İinden/Bulgaristan*, B. No: 29221/95 ve 29225/95, 2/10/2001, § 77; *Birleşik Makedonya*

Örgütü İllinden ve Ivanov/Bulgaristan, B. No: 44079/98, 20/10/2005, § 99). Bu kapsamda toplanma hakkının amacı şiddete karışmayan ve fikirlerini barışçıl bir şekilde ortaya koyan bireylerin haklarının korunmasıdır. Bunun dışında toplantının veya gösteri yürüyüşünün hangi amaçla yapıldığının bir önemi yoktur.

49. Bir toplantı ve gösteri yürüyüşünün yasadışı olması veya yasalara aykırı olarak düzenlemesi tek başına toplantı veya yürüyüşün barışçıl niteliğini ortadan kaldırmaz (bkz. *Oya Ataman/Türkiye*, B. No: 74552/01, 5/12/2006 § 39). Dolayısıyla halka açık yerde yapılan her türlü gösterinin günlük hayatın akışında belli bir karışıklığa sebep olabileceği ve olumsuz tepkilere yol açabileceği açıktır. Bu durumların varlığı toplantı hakkının ihlal edilmesini haklı gösteremez (bkz. *Achouguian/Ermenistan*, B. No: 33268/03, 7/7/2008, § 90; *Berladir ve diğerleri/Rusya*, B. No: 34202/06, 10/7/2012, §§ 38-43; *Disk ve Kesk/Türkiye*, B. No: 38676/08, 27/11/2012, § 29).

50. Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrası bazı durumlarda toplanma hakkının sınırlandırılabilirliğini kabul etmiştir. Aynı şekilde Sözleşme'nin 11. maddesinin ikinci fıkrasında da sınırlama nedenleri öngörülmüştür. Bu kapsamda toplantı hakkına getirilecek her türlü sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca kanunla düzenlenmesi ön şarttır. Kanunun öngördüğü durumlarda dahi bu hakka müdahalenin meşru amaçlar çerçevesinde olması gerekmektedir. Meşru amaçlar, 34. maddede “*milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması*” olarak belirtilmiştir. Sözleşme’de de benzer bir şekilde düzenleme yapılmıştır. Meşru amaçlar çerçevesinde kanun ile yapılacak sınırlamalar dahi Anayasa'nın 13. maddesi gereğince “*Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine*” aykırı olamaz. Dolayısıyla toplantı hakkına müdahale demokratik toplum için gereklilik arz etmelidir. Son olarak müdahale, meşru amaçları gerçekleştirmek için ölçülü olmak zorundadır.

51. Ölçülülük kriteri, Anayasa'nın 34. maddesinde belirtilen meşru amaçları gerçekleştirmek için gerekli görülen önlemler ile barışçıl toplanma hakkı arasındaki dengenin sağlanıp sağlanmadığını tespit etmek için kullanılmaktadır. Şiddet içeren bir gösteri nedeniyle verilen bir mahkûmiyet, belirli şartlar altında kabul edilebilir bir önlem olarak değerlendirilebilir (*Osmani ve diğerleri/Makedonya Cumhuriyeti* (k.k.), B. No: 50841/99, 11/10/2001). Bununla birlikte yasadışı bir gösteri nedeniyle bir yaptırım uygulanması da barışçıl toplanma hakkının güvencelerine uygun olabilir (*Ziliberberg/Moldova* (k.k.), B. No: 61821/00, 4/5/2004). Öte yandan, barışçıl bir gösteriye katılmayı içeren bu hakkın, herhangi bir kınanabilir olaya karışmadığı sürece bir gösteride yasaklanmamış katkılarda bulunan kişilere en düşük kabul edilecek disiplin cezasının dahi uygulanmamasını güvence altına almaktadır (*Ezelin/Fransa*, § 53). Bu durum her somut olayın koşulları gözetilerek değerlendirilmelidir.

52. Anayasa'nın 34. maddesinde herkesin “*önceden izin almaksızın*” barışçıl toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı güvence altına alınmıştır. Bu çerçevede 2911 sayılı Kanun'un 10. maddesinde toplantı ve gösteri yürüyüşleri için bildirim usulü kabul edilmiştir. Toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin izin veya bildirim usulüne bağlanması, bu usullerin amacının, her türlü toplantı, yürüyüş veya diğer gösterilerin düzgün bir şekilde yapılmasını güvence altına almak için yetkililere makul ve uygun tedbir alma imkânı sağlamak olduğu sürece, genel olarak hakkın özüne dokunmaz (bkz. *Bukta ve diğerleri/Macaristan*, B.No: 25691/04, 17/10/2007, § 35; *Oya Ataman/Türkiye*, § 39; *Rassemblement Jurassien Unité/İsviçre*, § 119; *Platform “Ärzte für das Leben”/Avusturya*, B.No: 10126/82, 21/6/1988, §§ 32-34). Bu kapsamda, izin ve bildirim usullerinin uygulanması toplanma hakkının etkin kullanılması imkânını sağlamak içindir. Derhal tepki

verilmesinin haklı olduğu özel durumlarda ve protesto barışçıl yöntemlerle yapıldığında, bu tür bir eylemin, sadece bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmediği gerekçesiyle dağıtılması barışçıl toplantı hakkına ölçsüz bir sınırlama olarak değerlendirilmelidir (bkz. *Bukta ve diğerleri/Macaristan*, § 36; *Oya Ataman*, §§ 38-39, *Balçık ve diğerleri/Türkiye*, B.No: 25/02, 26/2/2008, § 49, *Samüt Karabulut/Türkiye*, B.No: 16999/01, 27/1/2009, §§ 34-35).

53. Diğer taraftan, toplantı hakkı çerçevesindeki “sınırlama” kavramı, ifade özgürlüğünde olduğu gibi sadece hakkın kullanılmasından önceki bazı önleyici tedbirleri değil, hakkın kullanılması sırasında veya kullanıldıktan sonra yapılan muameleleri de kapsar (bkz. *Ezelin/Fransa*, § 39; *Gün ve Diğerleri/Türkiye*, §§ 77-85; *Yılmaz Yıldız ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 4524/06, 14/10/2014, §§ 43-48). Dolayısıyla barışçıl bir gösteri sırasında yapılanlar veya gösteri sonrasında katılımcılara yönelik soruşturma ve cezalandırmalar da toplantı hakkının kullanılmasını sınırlayan davranışlar olarak kabul edilebilir.

54. Barışçıl amaçlarla bir araya gelmiş kalabalıkların toplantı hakkını kullanırken kamu düzeni açısından tehlike oluşturmayan ve şiddet içermeyen davranışlarına devletin sabır ve hoşgörü göstermesi çoğulcu demokrasinin gereğidir.

b. Genel İlkelerin Uygulanması

i. Müdahalenin Mevcudiyeti Hakkında

55. Başvurucunun, protesto amacıyla basın açıklaması yapan grupla birlikte gözaltına alınarak toplantının dağıtılmasının toplanma hakkına yönelik bir müdahale olduğu açıktır. Bununla birlikte, toplanma hakkının sadece kullanılması sırasında değil kullanılmasından sonraki muamelelerinde hak üzerinde “sınırlayıcı” etkisi gözetildiğinde (bkz. § 55) başvuru hakkında açılan kamu davası sonucunda neticeten beş ay hapis cezasına hükmedilmesi, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olsa dahi toplanma hakkında yönelik bir müdahale kabul edilmelidir.

ii. Müdahalenin Haklı Sebeplere Dayanması Hakkında

56. Anayasa’nın 34. maddesinin ikinci fıkrası ve Anayasa’nın 13. maddesi uyarınca toplantı hakkına, “kanunla öngörülmedikçe” ve 34. madde metninde belirtilen meşru amaçlar dışında müdahale edilemez. Aynı zamanda toplanma hakkına yapılacak bir sınırlamanın Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen öze dokunmama, kanunlar tarafından öngörülmeme, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

ii.1. Müdahalenin Kanuniliği

57. Başvuru konusu olayda müdahalenin yasal dayanağı 2911 sayılı Kanun’un 10., 22. ve 24. maddeleridir. Öte yandan 2911 sayılı Kanun’un 32. maddesi başvurunun mahkûmiyet kararının yasal dayanağını oluşturmaktadır. Dolayısıyla Anayasa’nın 34. maddesinin ikinci fıkrası gereğince toplanma hakkının sınırlandırılması hususunda gerekli yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Bu sebeple toplanma hakkına müdahalenin “kanunilik” unsuru mevcuttur.

ii.2. Meşru Amaç

58. Başvurucu, basın açıklaması için bir araya gelmiş grubun trafiği engellememiş ve kamu düzenini tehdit etmemiş olması gözetildiğinde polis tarafından yapılan müdahalenin herhangi bir meşru amacının olmadığını ileri sürmüştür.

59. Toplantı ve gösteri yürüyüşüne yapılan bir müdahalenin meşru olabilmesi için Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen "*milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması*" amaçlarına yönelik olması gerekir.

60. Başvurucunun içinde bulunduğu gruba yönelik müdahalenin amacının polis tarafından tutulan tutanaklar incelendiğinde kamu düzeninin bozulmasını engellemeye ve kamu güvenliğinin sağlanmasına yönelik olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle, Anayasa'nın 34. maddesi gereğince polisin yaptığı müdahalesinin meşru bir amaç taşıdığı kabul edilmelidir.

ii.3. Demokratik Bir Toplumda Gerekli Olma ve Ölçülülük

61. Başvurucu ve içinde bulunduğu grup, Aydınlık Gazetesi ve İşçi Partisinin bazı yöneticilerinin gözaltına alınmasını protesto etmek amacıyla basın açıklaması yapmak için ABD Büyükelçiliğinin önünde toplanmışlardır. Protestonun temel amacı söz konusu gözaltı işlemine kamuoyunun dikkati çekmektir. 24/8/2011 tarihli olay, yakalama ve muhafaza altına alma tutanağı ve gruba müdahale eden emniyet amirinin tanık sıfatıyla duruşmada verdiği beyanı kapsamında başvuru ve katılımcılar şiddet içeren eylemlerde bulunmamışlardır. Bununla birlikte anılan tutanağa göre katılımcılar kaldırım üzerinde toplanmışlardır. Trafiki aksattıklarına veya günlük hayatın akışını bozduklarına dair herhangi bir husustan da bahsedilmemiştir.

62. Yasaya aykırı bir eylem yapılacağına dair bilgi alan polis saat 15:35'te olay yerine intikal etmiştir. Saat 15:38 sıralarında polis grubun dağılması için ikazda bulunmuştur. Başvurucunun iddiası kapsamında da basın açıklaması yapmalarına fırsat verilmeden saat 15:45 sıralarında başvurunun da içinde bulunduğu 23 kişi gözaltına alınmıştır. Gözaltına almak için yakalama işlemleri sırasında katılımcıların aktif bir direnişte bulunduklarına yönelik herhangi bir iddia da bulunulmamıştır (bkz. § 13, 17). Dolayısıyla barışçıl olmadığı söylenemeyecek bir eylem sırasında başvuru ve diğer katılımcıların basın açıklaması yapmasına izin verilmeden gözaltına alınmaları söz konusudur. Daha sonraki süreçte de başvuru hakkında kamu davası açılmış, bildirimde bulunmadan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) bir kilometre uzaklıktaki alan içinde yasadışı gösteri yapmaktan beş ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Böylelikle başvurunun toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına protesto gösterisinin dağıtılarak gözaltına alınması ve bu sebeple hapis cezasına mahkûm edilmesi nedeniyle iki ayrı müdahale söz konusudur.

63. Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında kamu otoritelerinin toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının sınırlandırılmasında belirli bir takdir marjına sahip oldukları açıktır. Ancak bu takdir payının, Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca "*Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine*" aykırı olarak kullanılmaması gerekir. Bu bağlamda toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkına ilişkin iddiaları incelerken Anayasa Mahkemesinin görevi ilgili kamu otoritelerinin takdir payını makul, dikkatli ve iyiniyet çerçevesinde kullanıp kullanmadıklarını değerlendirmektir. Ayrıca şikâyet konu müdahaleyi bir bütün olarak inceleyip meşru amacın gerçekleşmesine yönelik olarak müdahalenin, amacın gerçekleştirilmesi için ölçülü olup olmadığını ve müdahale gerekçelerinin "*ilgili ve yeterli*"

olup olmadığını belirlemektir. Böylelikle kamu otoritelerinin, şikâyetle konu olayda aldıkları kararların Anayasa'nın 34. maddesine uygun olup olmadığı tespit edilebilecektir.

64. Başvuru konusu olayda başvurunun içinde bulunduğu grup, 2911 sayılı Kanun'un 10. maddesi gereğince kırk sekiz saat önceden bildirimde bulunmadan ve aynı Kanun'un 22. maddesine aykırı olarak TBMM'ye bir kilometre uzaklıktaki alan içinde bulunan ABD Büyükelçiliğinin önünde toplanmıştır. Toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin izin veya bildirim usulüne bağlanmasının, kural olarak tek başına toplanma hakkını ihlal ettiği söylenemez. Aksi takdirde toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının, izin ve bildirim gibi yükümlülüklerin yerine getirilmemesi nedeniyle yaptırım uygulanmasını yasakladığı gibi yanlış bir sonuca ulaşılabilir (benzer kararlar için bkz. *Ziliberberg/Moldova* (k.k.); *Rai ve Evans/Birleşik Krallık* (k.k.), B. No: 26258/07 ve 26255/07, 17/11/2009).

65. Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullanırken katılımcıların yürürlükteki mevzuata uygun olarak hareket etmesi gerekir (*Oya Ataman/Türkiye*, §§ 38, 39; *Balçık ve diğerleri/Türkiye*, § 49). Yasal düzenlemelere aykırı olarak gerçekleştirilen bir toplantı veya gösteri yürüyüşünün barışçıl olsa dahi dağıtılmasının toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kural olarak ihlal ettiği söylenemez. Ancak polisin makul ve itidalli davranışıyla yasadışı toplantı veya gösteri yürüyüşünü sonlandırılması ve yasadışı barışçıl gösteriye müdahalenin aşırı ve ölçüsüz olmaması gereklidir. Bununla birlikte, katılımcılar açısından derhal tepki verilmesinin haklı olduğu özel durumlarda ve protesto barışçıl yöntemlerle yapıldığında, bir eylemin, sadece bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmediği gerekçesiyle dağıtılması ise barışçıl toplantı hakkına ölçüsüz bir sınırlama olarak değerlendirilebilmektedir (bkz. § 54).

66. Başvuru konusu olayda ise protesto yapan başvurunun içinde bulunduğu gruba yönelik müdahalenin sadece bildirim yükümlülüğü nedeniyle değil 2911 sayılı Kanun'un 22. maddesine aykırı olarak TBMM'ye bir kilometre uzaklıktaki alan içinde eylemi gerçekleştirilmesinden kaynaklandığında bir tereddüt bulunmamaktadır. Milli iradenin somutlaştığı TBMM'nin görevini yerine getirirken belirli bir güvenlik alanı çerçevesinde güvenliğinin sağlanmasına yönelik yasal ve fiili önlemlerin alınmasının makul olmadığı söylenemez. Ancak bu tür bir güvenlik bölgesi uygulamasının TBMM'nin güvenliğini sağlamak amacını gerçekleştirilmek için her somut olay açısından ölçülü olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda toplantı ve gösteri yürüyüşüne müdahale eden kamu otoritelerinin şekli bir bakış açısı ile mesafe sınırını gözeterek yapılan toplantının yasaya aykırı olduğunu tespit etmesi ve bu nedenle toplantı ve gösteri yürüyüşünü düzenleyenlere müdahale etmesi müdahaleyi tek başına haklılaştıramaz. Müdahale gerekçeleri olayın somut koşulları çerçevesinde "*ilgili ve yeterli*" olmalıdır.

67. Somut olayda, ABD yanlısı politikalara kamuoyunun dikkatini çekmek için ABD Büyükelçiliğinin önünde protesto için bir araya gelen başvuru ve diğer katılımcıların amacının TBMM'ye yönelik olmadığı açıktır. Katılımcıların, bazı gazete ve parti yöneticilerin gözetimine alınmasını protesto etmek için 2911 sayılı Kanun gereğince bildirimde bulunmalarının beklenmesinin, gözetim süresinin kısıtlılığı ve ani gelişen bir olaydan kaynaklanması nedeniyle makul olduğu da söylenemez. Öte yandan, katılımcıların sayısı ve şiddet içermeyen davranışları gözetildiğinde eylemin barışçıl niteliğinde de bir tereddüt bulunmamaktadır. Kaldı ki eylemin yapılması nedeniyle toplumsal hayatın etkilendiğine ve kamu düzeninin bozulduğuna dair de tutanaklar ve beyanlara yansıyan herhangi bir durum da söz konusu değildir. Dolayısıyla, eylemin yapıldığı yer, TBMM'nin güvenliğine ve çalışma düzenine yönelik bir tehdit oluşturmadığı gibi günlük olağan çalışmasına müdahale edecek etki ve mesafede de bulunmamaktadır. Bu durumda polisin, gerekli güvenlik önlemlerini alarak makul ve itidalli davranışıyla bu gösteriyi sonlandırması yerine basın açıklaması yapmalarına müsaade etmeden yaklaşık 15 dakika gibi çok kısa bir

süre içinde başvuru ve diğer katılımcıları gözaltına almasının demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olduğu söylenemez.

68. Öte yandan başvuru, katıldığı barışçıl bir gösterinin 2911 sayılı Kanun'a muhalefet suçunu oluşturduğundan bahisle neticeten beş ay hapis cezasına mahkûm edilmiş ve adli sicil kaydına göre daha önceden kasıtlı bir suçtan mahkûm edilmemiş olması, eylem nedeniyle somut bir zararının ortaya çıkmaması, başvurunun kişilik özellikleri, duruşmadaki tutum ve davranışları gözetilerek hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir.

69. Barışçıl bir gösteri nedeniyle cezai yaptırım tehdidi altında bulunmanın kural olarak meşru amaçları gerçekleştirmek için gerekli görülen önlemler ile barışçıl toplanma hakkı arasındaki dengeyi (bkz. § 53) sağladığı söylenemez (*Akgöl ve Göl/Türkiye*, B. No: 28495/06, 28516/06, 17/5/2011, § 43). Başvuru, 2911 sayılı Kanun'a aykırı olarak bildirim yapmadan ve TBMM'ye bir kilometre uzaklıktaki alan içinde yapılan eyleme katılmış ve polis, katılımcıların dağılması yönündeki ikazına uymayarak eyleme devam etmiştir. Öte yandan, Ankara 23. Asliye Ceza Mahkemesi mahkûmiyet kararının gerekçesinde sadece 2911 sayılı Kanun'a aykırı eylemleri belirtmekle yetinmiştir. Protesto eyleminin barışçıl olup olmadığı, eylem nedeniyle toplumsal hayatın etkilenip etkilenmediği, kamu düzenin bozulup bozulmadığı, eylemin yapıldığı yerin TBMM'nin güvenlik ve çalışma düzenine yönelik bir tehdit oluşturup oluşturmadığı gibi günlük olağan çalışmasına müdahale edecek etki ve mesafede de bulunup bulunmadığı hususları değerlendirilmemiştir. Bu bağlamda, Mahkeme meşru amaçları gerçekleştirmek için gerekli görülen önlemler ile barışçıl toplanma hakkı arasındaki dengeyi gözetmeksizin beş ay hapis cezası gibi ölçülü olduğu söylenemeyecek bir mahkûmiyet kararı vermiştir.

70. Başvurunun mahkûm olduğu hapis cezasının açıklanmasının geri bırakılması kararının hakka ölçüsüz müdahale oluşturup oluşturmadığı da ayrıca değerlendirilmelidir. 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinde düzenlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına göre hükümlü beş yıl denetim süresine tabi tutulur, aynı maddenin (10) ve (11) numaralı fıkraları uyarınca hükümlü denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemeyi ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerle uygun davrandığı takdirde açıklanması geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılarak davanın düşmesine, denetim süresi içinde kasten ve yeni bir suç işlemeleri veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerle aykırı davranması halinde hükmün açıklanmasına karar verilir.

71. Başvuru hakkında verilen geri bırakma kararının başvurunun tekrar bir basın açıklaması veya toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılıp mahkûm olması durumunda açıklanma ve bu durumda beş ay hapis cezasını infaz edilme ihtimali bulunmaktadır. Dolayısıyla başvuru katıldığı bir barışçıl gösteri nedeniyle beş yıl boyunca bir ceza tehdidinde maruz kalacak ve bundan sonra herhangi bir toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılıp katılmama yönünde geri bırakma kararının caydırıcı bir etkisi olacaktır (benzer bir karar için bkz. B. No: 2013/1461, 12/11/2014, §§ 72-76).

72. Somut olayda, başvurunun, barışçıl bir gösteri olmasına rağmen yasadışı olması gerekçesiyle beş ay hapis cezasına mahkûm edilmesinin, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olsa dahi, başvuru ceza tehdidi altında tutmaya devam etmesi ve kararın caydırıcı etkisi nedeniyle ölçülü olduğu söylenemeyeceği gibi Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen kamu düzeni ve milli güvenliğin sağlanması için gerekli olduğu da söylenemez (*Gün ve Diğerleri/Türkiye*, §§ 77-85; *Yılmaz Yıldız ve Diğerleri/Türkiye*, B. No: 4524/06, 14/10/2014, §§ 43-48).

73. Yukarıda belirtilenler ışığında, başvurunun katıldığı basın açıklaması eyleminin 2911 sayılı Kanun'un 10. ve 22. maddelerine aykırı olduğu gerekçesi ile sonlandırılması ve bu eylem nedeniyle aynı Kanun'un 32. maddesi uyarınca neticeten beş ay hapis cezasına mahkûm edilmesi şeklindeki müdahalenin, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olsa dahi, Anayasa'nın 34. maddesi kapsamında "*demokratik bir toplumda gerekli*" ve "*ölçülü*" olduğu söylenemez. Bu bağlamda, başvurunun toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ile kamu düzeni ve güvenliğinin korunması arasında dengenin sağlanamadığı tespit edilmiştir.

74. Açıklanan nedenlerle, başvurunun Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

75. Başvurucu, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ihlal edildiği için 50.000,00 TL manevi tazminat ve yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur.

76. 6216 Sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

77. Başvurucunun toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı bağlamında, gösterinin dağıtılarak gözaltına alınması şeklindeki müdahaleye bağlı ihlal açısından, ihlal tespitinin yeterli tatmin sağladığı değerlendirildiğinden, başvurunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

78. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucaya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

79. Başvurucunun, hakkında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı nedeniyle halen denetimli serbestlik tedbiri, dolayısıyla ceza tehdidi altında bulunduğu ve bu hususun toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını ihlal ettiği gözetilerek yapılan ihlal tespiti açısından, ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın Ankara 23. Asliye Ceza Mahkemesine ve karardan bilgi edinilmesi için Adalet Bakanlığına ve İçişleri Bakanlığına gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun, Anayasa'nın 19. maddesinin ihlaline ilişkin şikâyetlerinin "*zaman bakımından yetkisizlik*" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Başvurucunun, Anayasa'nın 34. maddesinin ihlaline ilişkin şikâyetlerin KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Başvurucunun Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın Ankara 23. Asliye Ceza Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderlerinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

G. Bilgi edinilmesi için kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına ve İçişleri Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE,

H. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

25/3/2015 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Alparslan ALTAN

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI